

Met de kotter op schelpenvangst (2)

E. Blanken

Reeds eerder (Veldwerk, jan-febr 1984, blz. 131 e.v.) heb ik getracht een indruk te geven van wat er zoal verzameld kan worden met een kotter op de Noordzee. De tochten voerden naar het meer zuidelijke deel van de Noordzee, naar de Engelse Banken zoals de schipper ze noemde, Broken Bank, Well Bank, Leman Bank enz.

Inmiddels heb ik nog een paar reizen gemaakt met een kotter, achtereenvolgens uit Den Helder, Texel en Urk. De tocht gemaakt in juli 1984 ging met „Catharina” uit Den Helder naar Helgoland, in de Duitse Bocht. Gevist werd op schol en tong, op een gemiddelde diepte van 30-40 m. De bodem was vrij zacht, een soort modderig zand, wat hard werken betekende voor de bemanning, aangezien de netten elk half uur gehaald moesten worden, daar zij anders te vol zouden lopen met modder.

De soorten aldaar verzameld zijn:

Gastropoden:

Buccinum undatum L., 1758 – zeer veel

Oenopota turricula Montagu, 1803 – 2

Bivalven:

Acanthocardia echinata (L., 1758) – 12

Nucula nucleus (L., 1767) – zeer veel

Arctica islandica (L., 1767) – zeer veel

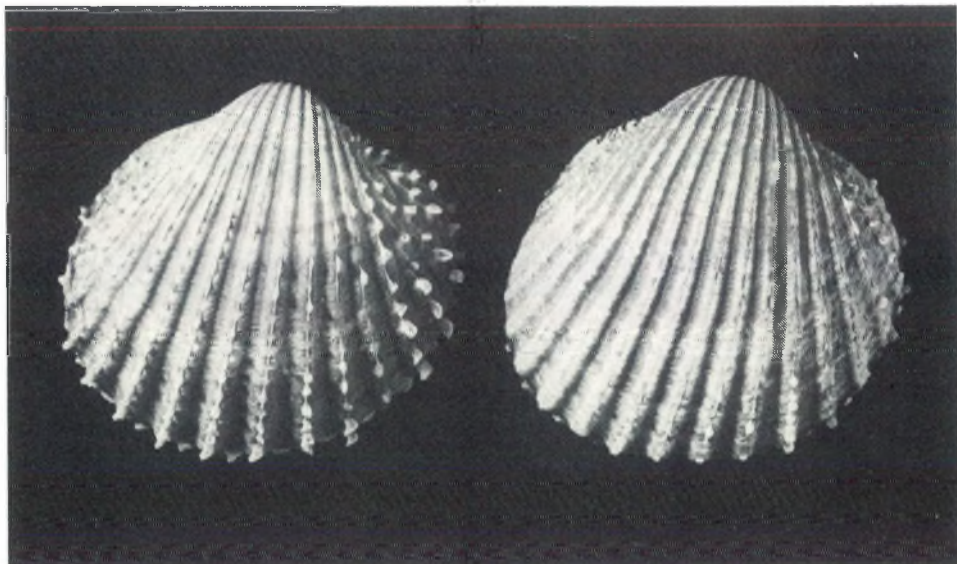
Abra alba (W. Wood, 1802) – veel

Corbula gibba Olivi, 1792 – ± 6

Modiolus modiolus L., 1758 – ± 8

En één zeer dikke en waarschijnlijk zeer oude mossel, *Mytilus edulis* L., 1758.

Er werd de gehele week op nagenoeg dezelfde plaats gevist, iets zuidoostelijk van Helgoland, juist buiten de territoriale wateren van dit rode rotseiland.

Afb. 1 *Acanthocardia echinata* (L., 1758). Linker exemplaar afkomstig uit dieper water (± 40 meter), Klaverbank, coll. ZBM no. 5350; Rechter van de westpunt van Terschelling, (± 25 meter), coll. ZBM no. 5349.

De reis van augustus 1985 ging het noorden in, naar de noordoostelijke uitloper van de Doggersbank, met de „Dirk Senior” van Texel.

De Doggersbank is behoorlijk groot, grootste afmetingen ± 180 km, gemeten van zuidwest naar noordoost, en ± 90 km van noord naar zuid. Deze afstanden zijn echter wat bedrieglijk daar de bank naar het noordoosten een grote uitloper vormt. Ruwweg kan men zeggen $\pm 90 \times 90$ km. De diepte is variabel, plaatselijk ± 13 m in het zuidwestelijke deel, tot ± 27 m in het noordoosten. Ook de bodem is nogal verschillend, plaatselijk zacht, of bezaaid met stenen.

De schelpen daar gevonden zijn:

Gastropoden:

<i>Buccinum undatum</i> L., 1758	– enkele
<i>Neptunea antiqua</i> L., 1758	– zeer veel
<i>Colus gracilis</i> Da Costa, 1778	– veel
<i>Aporrhais pespellicani</i> L., 1758	– 2
Bivalven:	
<i>Arctica islandica</i> (L., 1767)	– veel
<i>Mya truncata</i> L., 1758	– 4
<i>Aequipecten opercularis</i> (L., 1758)	– veel

Het gebied dat bevist werd, bevond zich tussen de $55^{\circ} 30'$ N.B. tot 56° N.B. en $3^{\circ} 30'$ O.L. tot $4^{\circ} 30'$ O.L.

Afb. 2 *Oenopota turricula* Montagu, 1803.
Gevist met kotter in de Duitse Bocht, 1974. Coll. ZBM no. 7611.

Het jaar daarop volgend, 1986, ging wederom met de „Dirk Senior” naar de Doggersbank, ditmaal echter naar de westelijke zijde van de bank, welke na $14\frac{1}{2}$ uur varen van Oudeschild bereikt werd.

Gevist werd rond 55° N.B. en $1^{\circ} 30'$ O.L. tot $2^{\circ} 15'$ O.L. Aan schelpen leverde deze tocht nagenoeg hetzelfde op als de vorige reis naar de Doggersbank.

In juni 1987 werd een ander gebied bezocht met de „Cornelis Zeeman” uit Urk, ditmaal naar Deense wateren ter hoogte van Esbjerg, op een positie van $55^{\circ} 24'$ N.B. en $6^{\circ} 49'$ O.L. De diepte aldaar bedroeg zo rond de 26 m, met een zandbodem.

Aan schelpen werden verzameld:

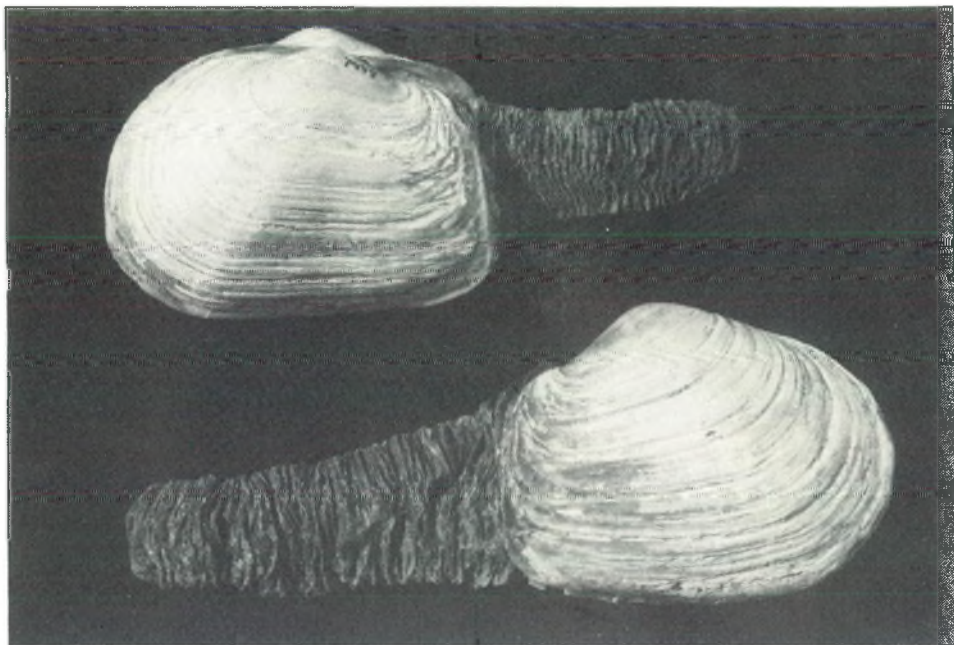
Gastropoden:

<i>Lunatia catena</i> Da Costa, 1778	– enkele
<i>Buccinum undatum</i> L., 1758	– zeer veel
<i>Neptunea antiqua</i> (L., 1758)	– 2
Bivalven:	

<i>Dosinia exoleta</i> (L., 1758)	– veel
<i>Arctica islandica</i> (L., 1767)	– veel
<i>Spisula solida</i> (L., 1758)	– enkele

Afb. 3 *Corbula gibba* Olivi, 1792. Gevist door Sch. 68 ten Noord-westen van Texel; 31-8-1952. Coll. ZBM no. 562.

Afb. 4 *Mya truncata* L., 1758. Gevist door de HD 7; Klaverbank, febr. 1974. Coll. ZBM no. 7444.

Macra corallina cinerea

Montagu, 1803

– zeer veel

Lutraria lutraria (L., 1758)

– 1

Ensis siliqua (L., 1758)

– enkele

Mya truncata L., 1758

– 3

Zirfea crispata (L., 1758)

– 1, in een

Acanthocardia echinata (L., 1758)

– enkele

Tijdens een nacht werd ook de zeester *Crossaster papposus* L opgevist, welke door de bemanning werd bewaard voor mij, en later netjes gedroogd in de machinekamer.

Volgens de bemanning was deze zeester zeldzaam in die wateren, men had hem nog nooit gezien. Of dit juist is, weet ik niet.

Resumerend kan men toch wel zeggen, dacht ik, dat er met zulke tochten eigenlijk weinig bijzonders aan schelpen wordt gevonden. Men krijgt een indruk van wat er in een bepaald gebied

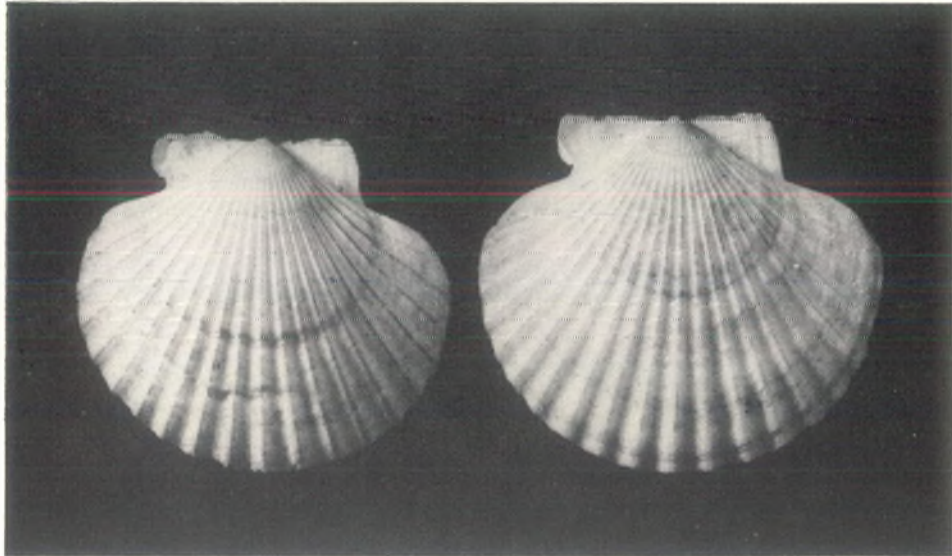
leeft aan grotere soorten. De nadruk wordt gelegd op grotere soorten, aangezien er gevist wordt met een vrij grote maaswijdte van het net, waardoor eventueel aanwezige kleinere soorten weer uit het net spoelen.

Bovendien wordt er vaak gespoeld, hetgeen betekent dat het net aan de oppervlakte even met het schip wordt meegesleept en het water krachtig door het net stroomt. Een handeling die nu niet bepaald bevorderlijk is voor het vinden van kleine soorten.

Het is wel zo dat er enige verschillen bestaan in de schelpen van de diverse lokaties.

Aequipecten opercularis van bijvoorbeeld de Bruine Bank, welke zich voor de Nederlandse kust bevindt, is veel kleiner dan van de Doggersbank.

Tevens komt het mij voor dat de variatie *lineata*

Afb. 5 *Aequipecten opercularis* (L., 1758) forma *lineata*. Linker exemplaar van Black Sand, 22 vadem, Coll. ZBM no. 5344. Rechter exemplaar van Klaverbank, 10 vadem, Coll. ZBM no. 5343.

Da Costa, op de Bruine Bank veel algemener is. Ook *Buccinum undatum* vertoont verschillen, de „zuidelijke” soort is vrij glad op de laatste omgang, terwijl hoe noordelijker de vindplaats, hoe meer ribben op de windingen van de schelp. Het is niet zo dat elke „noordelijke” wulk geribd is, maar een zeer grote meerderheid wel.

De foto op blz. 131 van veldwerk geeft weer wat ik bedoel, de wulk op de onderste rij, derde van links, is vrij zwaar geribd op de laatste omgang.

Tenslotte wil ik nog wat zeggen over de Nederlandse visser, die de laatste tijd op nogal negatieve wijze in het nieuws is, in verband met de overschrijding van vangstquota. Of men daar al of niet terecht tegen protesteert, laat ik in het midden, daar is dit artikel niet voor. Maar men is zeer gastvrij, al moet men niet verwachten aan boord met veel strijkage behandeld te worden.

Toen ik op een maandagmorgen op één van de kotters niet op tijd aanwezig kon zijn voor de vroege afvaart, was het geen enkel probleem om de zondagnacht alreeds aan boord door te brengen, hoewel de schipper niet wist wie of wat hij aan boord haalde. Ook een handje toesteken aan dek, waar mogelijk, en in de kombuis wordt zeer gewaardeerd.

Als het weer een beetje meezit is het fijn op zee, althans ik geniet ervan. Het is een leuke ervaring, en als men dan nog schelpen vindt ook, kan die week niet meer stuk.

LITERATUUR

- CAMPBELL, A.C. 1977. Elseviers gids van strand en kust.
 ENTROP, Bob. 1972. Schelpen vinden en herkennen
 TEBBLE, Norman. 1966. British Bivalve seashells.